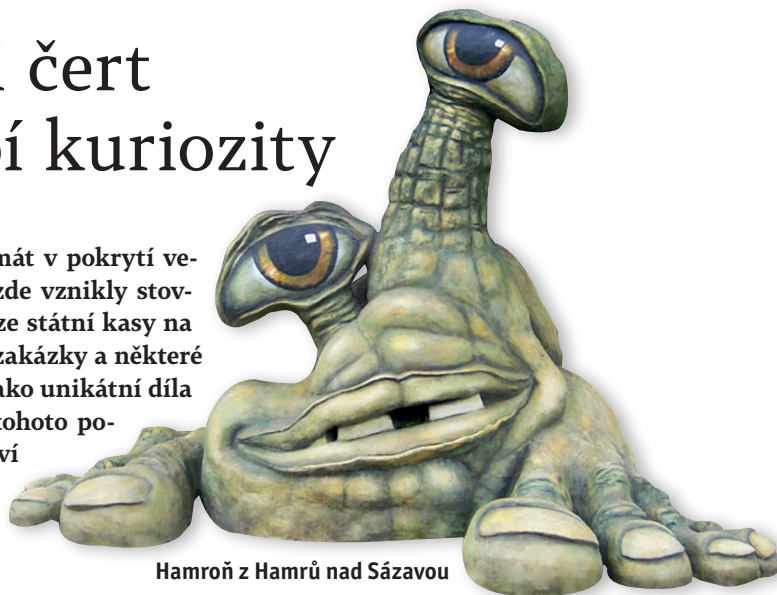

Výzdoba měst a obcí

Králík, sépie, šelmy i čert – obce i krajinu zdobí kuriozity

Československo mělo mezi lety 1968 a 1989 světový primát v pokrytí veřejného prostoru sochami a plastikami, v té době jich zde vznikly stovky. Minulý režim totiž pravidelně vyčleňoval příspěvky ze státní kasy na výzdobu sídlišť. Díky tomu dostávali sochaři lukrativní zakázky a některé z tehdy vzniklých soch jsou odborníky uznávány i dnes jako unikátní díla světového významu. Jak bude asi zpětně hodnoceno z tohoto pohledu porevoluční období? Soch ve veřejném prostranství zde bylo v uplynulých 27 letech osazeno minimum, na některé z nich jsme se podívali „zblízka“.

Hamroň z Hamrů nad Sázavou

Lucie Sýkorová

Nejkurióznější sochou ve veřejných prostorech se podle čtenářské ankety v roce 2013 stala socha s názvem Setkání sv. Jana s andělem. Ta je umístěna na dně slapského jezera. Kdyby se podobná soutěž konala dnes, byl by určitě mezi největšími konkurenty obří růžový králík pojídající člověka. A to přesto, že stojí úplně obyčejně na zemi. Od konce loňského roku zdobí největší plzeňské sídliště Lochotín.

Masožravý králík jako kritika stavu společnosti

Třítunová betonová socha od Adama Trbuška, studenta Fakulty designu a umění Ladislava Sutnara ZČU, nese název Panoptikum. Je autorovou baka-

lářskou prací a na svém nynějším stanovišti zůstane podle vyjádření starosty obvodu zhruba rok. Student chtěl sochou vyjádřit svůj pohled na současnou společnost a konzumní způsob života. „Cílem mé práce bylo vytvořit pomník současnosti zobrazující stav společnosti tak, jak jej vnímám. Je to satirické dílo, znázornění člověka uvězněného v systémovém mechanismu. Je naprosto bezmocný, nemocný a oddaný. Každý svým dílem přispívá k životu tohoto monstra, a co hůř, nekrmíme ho ničím jiným než sami sebou a ještě ho s láskou opečováváme,“ vysvětlil Trbušek, proč jeho obří králík pojídá člověka.

Na plzeňském sídlišti Lochotín byla socha ve veřejném prostoru instalována naposledy před téměř 30 lety,

konkrétně v roce 1988. Vedení obvodu se proto rozhodlo vypsat soutěž a dát zároveň šanci mladým umělcům. Komise vybrala celkem tři návrhy, kromě králíka je v dalších částech obvodu umístěna ještě Krychle Petra Filipa symbolizující propojení lidí ve společnosti i spojení člověka s vesmírem a kovová plastika Chybička od Benedikta Tolara.

Trutnov: po šelmách přichází i ptáci

Jedním z měst, která se na umění v exteriéru zaměřují nejvíce, je Trutnov. Již posedmé ozdobí tamní veřejná prostranství na období od června do září sochy nejuznávanějších současných českých umělců. V rámci akce s názvem Sochy v Trutnově se zde letos představí prá-

Sousoší Kočkovité šelmy před trutnovskou galerií

Ptáci Michala Gabriela

ce dvou autorů. „Na budově městského úřadu bude vystavena instalace Michala Gabriela Ptáci. Jedná se o devět laminátových figur dravců, které budou umístěny na okraji střechy. Na Dolní promenádě a poblíž Krakonošova náměstí budou instalovány sochy Jaroslava Kolářa Drapák a zcela nová plastika Velký misionář,“ upřesnila ředitelka Galerie města Trutnova Lucie Pangráčová.

Dílo Michala Gabriela, který patří k nejuznávanějším českým sochařům současnosti, Trutnovští již dobře znají. V rámci prvního ročníku festivalu Sochy v Trutnově v roce 2010 zde totiž bylo vystaveno sousoší Kočkovité šelmy, které poté město od umělce odkoupilo za 3,2 milionu korun. Smečka

sedmi bronzových zvířat pokrytých skořápkami vlašských ořechů zdobí od té doby prostor před Společenským centrem Uffo. Mimochodem ve zmíněné anketě o nejkurióznější sochu se tyto šelmy, které lidem připomínají nejčastěji gepardy, umístily hned na druhém místě v celostátním kole.

Autor sám vnímá zvířecí tvary, které svým sochám dává, spíše metaforicky. „Smečka kočkovitých šelem není reálným zobrazením skutečnosti, ale obrazem nebo představou reality. Je to představa divokých zvířat. Každé z nich je složeno z několika kočkovitých šelem, z jaguára, pumy, levharta, aby vznikl pocit zvířete a svobody. Smečka je země, po které šelmy putují za kořistí, za radostí z lovu, za budoucností. Je krajinou životní energie a pohybu,“ vysvětluje Michal Gabriel. Konkrétní druh nepředstavují ani ptáci. „Ptačí hejno je krajinou vzduchu nebo krajinou „zakloněné hlavy“, která je pro nás jen těžce a náročně přístupná. Krajina větru a mraků a krajina, po které chodí hejna ptáků připravená se najednou vznést a zmizet. Země je pro ně místem potravy a vzduch bezpečným místem volného pohybu,“ popisuje umělec.

Zabydlí se Rónův Sedící čert v Liberci?

Díky Sochám v Trutnově se v podkrkonošském městě představil v minulých letech se svými díly i další známý sochař Jaroslav Róna, zakládající člen legendární skupiny Tvrdohlaví, který je známý také působením v divadle Sklep a vystupováním ve skupině Tros Sketos. V roce

2011 měl v Trutnově svou výstavní premiéru jeho Sedící čert. Byl vystaven v prostoru před společenským centrem Uffo, který nyní obývají již zmíněné šelmy. Čert se zde ale nezabydlil a své stálé místo ještě hledá. V létě 2014 zkusil štěstí v Karlových Varech, kde celkem rok a půl obýval prostranství mezi Vřídelní a Tržní kolonádou. Zde budil velké vášně kolemjdoucích, získal si své příznivce i odpůrce. Turisté se s ním fotografovali, děti po něm s oblibou lezli a vandalové jej dvakrát za sebou postříkali barvou. Když jej umělec nabídl městu k odkoupení, vedení města si nevědělo rady a vyhlásilo anketu. V ní nakonec převážily negativní hlasy, a tak Sedící čert na konci roku 2015 lázeňské město opustil.

Sedící čert od Jaroslava Róny

FOTO: OBLASTNÍ GALERIE LIBEREC

Dítě z Marsu na Ještědu

Už se pro něj ale našla další šance. Od března sedí před halou Oblastní galerie v Liberci a láká návštěvníky na výstavu soch a obrazů svého stvořitele Jaroslava Róny. A podle kurátorky Markéty Kroupové se zde již nyní těší oblibě místních. Možná i proto, že z nedalekého Ještědu shlíží již šestým rokem čertův „bratr“ – Rónovo Dítě z Marsu. A na něj jsou Liberečtí již zvyklí. Vyhlídky na to, že by se mohl v Liberci zabydlet natrvalo, má tedy Sedící čert konečně dobré. „Odkoupení sochy je už v jednání mezi Libereckým krajem, galerií a panem Rónou,“ uvedla Markéta Kroupová pro Veřejnou správu. „O budoucím umístění se též jedná, ale před galerií socha nezůstane. Pravděpodobně bude součástí některého veřejného prostranství města,“ doplnila.

Sépie Jaroslava Róny na Chebském hradě

A co chtěl touto sochou její autor říci? „Socha neznázorňuje zlo, je spíše varováním, aby lidé svým chováním odpočívajícího čerta neprobouzeli. Zlo se nedá rozpoznat podle tváře, navíc se maskuje za poměrně přívětivou tvář. Myslím, že s tím máme všichni zkušenosti,“ uvedl Jaroslav Róna pro ČTK. Známé jsou také jeho další sochy ve veřejném prostoru, například pomník Franze Kafky, který byl odhalen v roce 2003 v Praze 1 nedaleko Španělské synagogy. Rónova Sépie, která obývá od roku 2006 Chebský hrad, zvítězila v čtenářské anketě o nejkurióznější sochu v Karlovarském kraji. Jaroslav Róna se podle svých slov při tvorbě této zhruba tunové bronzové plastiky nechal inspirovat tvarem kaktusu a přírodnin na kanárském ostrově Lanzarote.

Obří Kryštof střeží řidiče na dálnici

Zajímavé sochy nezdobí jen veřejná prostranství měst, najdeme je například i podél cest či silnic. Na dálniční obchvat Olomouce shlíží od podzimu 2005 téměř čtyřmetrová socha muže s dítětem na rameni. Jde o svatého Kryštofa, patrona poutníků, řidičů i cestujících. Autorem díla je rožnovský sochař, profesor Marius Kotrba, který od

roku 1995 působil na Ostravské univerzitě jako vedoucí ateliéru sochařství na Fakultě umění. Zemřel tragicky 17. května 2011 v autě, když při služební cestě na Slovensko dostal infarkt a havaroval. Vytvořil mnoho soch pro veřejný prostor, Kryštof nedaleko dálnice Brno–Olomouc je největší z nich.

Fenomén Vysočiny Michal Olšiak

Rodák ze Žďáru nad Sázavou Michal Olšiak vytvořil v posledních letech kolem třiceti převážně betonových soch v krajině, nejvíce se jich nachází na Žďársku a také na Havlíčkobrodsku. Podle kritiků jde o nevkusná díla s nulovou uměleckou hodnotou, která krajinu hyzdí. Turisté je ale milují a Olšiakovi se další zakázky jen hrnou.

Skupina umělců z Vysočiny se v létě 2015 hlasitě ohradila proti vzniku dalších děl Michala Olšiaka ve veřejném prostoru. Umělci v čele s Jaroslavem Grodlem, malířem a kurátorem Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě nazývají Olšiakovy sochy obsahově i formálně plytkými turistickými mucholapkami. Založili iniciativu Nevermore Olšiak a napsali otevřený dopis zastupitelům města Bystřice nad Pernštejnem, který měl zabránit vzniku sochy zubra na podzim roku 2015. „Ozvali jsme se, protože je to pro Vysočinu už dost velká ostuda a hranice zdravého rozumu je v nedohlednu,“ říká Jaroslav Grodl. Navzdory umělecké kritice má Michal Olšiak ale velké množství příznivců.

V posledních komunálních volbách se dostal do zastupitelstva Žďáru, aniž

by se do té doby nějak politicky angažoval. Na „nevolitelném“ desátém místě uskupení Žďár – Živé město získal nejvyšší počet hlasů ve městě. Žďárská radnice navíc jeho sochy do té doby propagovala ve svých materiálech, dokonce se prodávají jejich zmenšené repliky. Mezi turisty jsou sochy velmi oblíbené i díky tomu, že po nich mohou lézt děti.

První Olšiakovou sochou byl před deseti roky Mamlas u Žďáru nad Sázavou, pak se s jeho betonovými sochami doslova roztrhl pytel. Následoval Mamut na cyklotrase Sázavský okruh, Hamroň, Rak, Drak v Ronově, Josefína v Hluboké, Jelen ve Slavětíně, Čert v Chotěboři atd. I Olšiakovy sochy uspěly mezi nejkurióznějšími sochami, na první pozici v Olomouckém kraji se ocitla jeho třímetrová Žába z Tršic, která je dominantou opraveného náměstí od roku 2009. Proč žába? Tršice ji mají ve znaku. Ze stejného důvodu získal Michal Olšiak o rok později také zakázku na sochu stromu od obce Poděšín, která měla strom už na první pečeti v 18. století. Skulptura stála poděšínské téměř sto tisíc korun, tato investice se jim ale vrátila v podobě zvědavých turistů, kteří se chodí v létě i v zimě dívat na „Poděšínskou brokolici“, jak netradičnímu stromu mnozí přezdívali. Místní ale na svůj Strom nedají dopustit a v zimě jej i vánočně zdobí.

Na cyklotrase Hamerský okruh se nad obcí Hamry nachází od roku 2007 betonová socha Hamroně, jehož objednatelem byla obec Hamry nad Sázavou. Socha připomíná díky ulitě a očím umístěným na tykadlech hlemýžďe, je abstraktním tvorem, jakýmsi křížencem šneka se žábou.

Asi třímetrový hejkal Pepino číhá dobře ukrytý v obci Tři Studně u penzionu Zátíší od června 2012. Vede k němu polní cesta, která odbočuje z hlavní silnice nalevo od hotelu U Loubů.

V obci Fryšava pod Žakovou horou se zase nachází od roku 2013 sousoší Houby.

Již zmíněný Zubr je zhruba čtyři metry dlouhý, váží jedenáct tun a od podzimu 2015 má své místo v Bystřici nad Pernštejnem v lokalitě Lužánky, v těsné blízkosti Pohádkové aleje pod dětským lanovým parkem. ■

Olšiaková Žába z Tršic

Sousoší Hub od Michala Olšiaka

Socha stromu – Poděšínská brokolice

Mamut u sázavské cyklotrasy